

DECIZIE

22 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina împotriva SRL ”Magistrala Nord”, intervenient accesoriu Brinișter Ion cu privire la încasarea indemnizației unice de deces în urma accidentului de muncă,

împotriva deciziei din 13 februarie 2020 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost respins apelul declarat de către Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina și menținută hotărârea din 06 septembrie 2019 a Judecătoriei Drochia (sediul central),

c o n s t a t ă :

La 10 aprilie 2018, Proțic Lidia a înaintat acțiune în instanța de judecată împotriva SRL ”Magistrala Nord” cu privire la încasarea indemnizației unice de deces în urma accidentului de muncă în sumă de 461 856 de lei, repararea prejudiciului moral sub formă de despăgubiri în bani în sumă de 100 000 lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat faptul că, la 08 aprilie 2016, în jurul orei 13:30 pe teritoriul parcului auto al întreprinderii SRL ”Magistrala Nord” din or. Drochia, str. Gudanov 15, s-a produs un accident de muncă cu implicarea salariatului Proțic Vladimir care s-a soldat cu decesul acestuia.

Accidentul de muncă a fost cercetat de Inspecția Teritorială de Muncă Drochia, care a întocmit procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă mortal nr.DR-2016-PVA-42 în care a constatat circumstanțele în care s-a produs accidentul și a indicat persoanele care au încălcat prevederile actelor legislative și altor acte normative din domeniul muncii.

La momentul producerii accidentului mortal între salariatul Proțic Vladimir și angajatorul SRL ”Magistrala Nord” existau raporturi de muncă, iar decesul lui Proțic Vladimir a fost cauzat în timpul și în legătură cu executarea obligațiilor de serviciu

ale acestuia.

Reclamanta a indicat asupra faptului că, în circumstanțele în care salariatul Proțic Vladimir a decedat la locul de muncă, ultima este în drept să pretindă de la societatea pârâtă plata indemnizației unice, or ea este soția lui Proțic Vladimir, fapt adevărit prin actele anexate la cererea de chemare în judecată.

A menționat că în adresa SRL "Magistrala Nord" a fost trimisă, în temeiul prevederilor Regulamentului cu privire la plata de către întreprinderi, organizații și instituții a indemnizației unice pentru pierderea capacității de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecțiuni profesionale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.513 din 11 august 1993, prin scrisoare cu aviz, cererea ultimei prin care se solicită plata indemnizației unice de deces în urma accidentului de muncă.

Totuși, SRL "Magistrala Nord" nu a examinat cererea sa și nu a dat nici un răspuns privitor plății indemnizației unice de deces în urma accidentului de muncă sau un refuz motivat.

În asemenea circumstanțe reclamanta Proțic Lidia a fost nevoită să se adreseze instanței de judecată, care prin decizie judecătorească să impună, în condiții legale, întreprinderea pârâtă să plătească acesteia indemnizație unică de deces în sumă de 461 856 lei.

De asemenea, reclamanta a indicat asupra faptului că, aceasta este în drept de a pretinde de la pârâtă repararea prejudiciului moral în legătură cu pierderea soțului său, or defunctul era o persoană apropiată reclamantei, iar decesul tragic al soțului său în circumstanțele menționate i-a provocat ultimei grave suferințe psihice și fizice.

Prin încheierea din 14 martie 2019 a Judecătorei Drochia (sediul central) s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Braniște Ion, Chilan Doina și Proțic Eugeniu în calitate de co-reclamați.

Prin hotărârea din 06 septembrie 2019 a Judecătorei Drochia (sediul central) acțiunea înaintată de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina împotriva SRL "Magistrala Nord", intervenient accesoriu Brinișter Ion cu privire la încasarea indemnizației unice de deces în urma accidentului de muncă, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 13 februarie 2020 a Curții de Apel Bălți, a fost respins apelul declarat de către Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina și menținută hotărârea din 06 septembrie 2019 a Judecătorei Drochia (sediul central).

Pentru a respinge acțiunea instanțele au reținut că, accidentul de muncă mortal s-a produs în timpul orelor de muncă, însă, din vina salariatului Proțic Vladimir, or ultimul neîntemeiat s-a apropiat de locul unde se efectua lucrul de demontare a cilindrului și fără permisiunea mecanicului să participe la lichidarea defecțiunilor tehnice apărute în timpul exploatării autovehiculului. Astfel, din momentul ce salariatul a fost instruit în modul corespunzător, era în cunoștință despre pericolul iminent la care s-a expus și care poate surveni pentru asemenea acțiuni, ceea ce indică despre lipsa vinovăției SRL "Magistrala Nord" în decesul acestuia fapt dovedit prin procesul-verbal privind cercetarea accidentului de muncă mortal nr.DR-2016-PVA-42 cât și prin ordonanța cu privire la neînceperea urmăririi penale emisă de Procurorul în Procuratura raionului Drochia, Marin Tomac, la 27 iunie 2016.

La 20 mai 2020 (prin oficiul poștal), Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan

Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor, au declarat recurs împotriva deciziei din 113 februarie 2020 a Curții de Apel Bălți, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă în modul formulat.

În motivarea recursului au indicat că instanța de apel la examinarea cauzei a apreciat în mod arbitrar probele.

La 22 iunie 2020 (prin oficiul poștal), SRL ”Magistrala Nord” a depus o referință la recursul declarat de către Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor, solicitând considerarea acestuia ca fiind inadmisibil.

Prin încheierea din 15 iulie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 13 februarie 2020, expediată părților la 18 martie 2020, recepționată de recurenți la 23 martie 2020 (vol. I, f.d. 193-196), iar recursul a fost declarat la 20 mai 2020, fapt ce atestă că recurenții s-au conformat normelor procedurale legale și au declarat în termen recursul.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor, întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru intentarea acțiunii a constituit un accident de muncă în cadrul SRL ”Magistrala Nord”, soldat cu decesul lui Proțic Vladimir, soția și copiii căruia solicitând în instanță încasarea de la societatea în cadrul căreia a activat defunctul a indemnizației unice de deces.

Ambele instanțe ierarhic inferioare examinând fondul cauzei au hotărât respingerea acțiunii pe motivul existenței vinovăției a defunctului și lipsei vinovăției al angajatorului acestuia în accidentul de muncă. În urma unei analize a motivării soluțiilor supuse criticii în recurs, Colegiul lărgit ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, or ea este rezultată din aplicarea eronată a legii precum și este bazată pe aprecierea arbitrară a probatoriului livrat de părți.

Astfel, în recursul formulat Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor, au menționat *inter alia* că, vina în producerea accidentului de muncă o are nu doar defunctul dar și angajatul SRL ”Magistrala Nord”, lăcătușul Brinișter Ion. Totodată, recurenții au indicat că, instanțele arbitrar au apreciat procesul-verbal privind cercetarea accidentului de muncă, reținând doar vinovăția defunctului și ordonanța cu privire la neînceperea urmăririi penale în privința factorilor de decizie din cadrul societății, reținând lipsa vinovăției SRL ”Magistrala Nord”. Criticile menționate au fost înserate și în cererea de apel motivată din 20 decembrie 2019 (vol. I, f.d. 159-162).

Așadar, instanța de recurs pentru a elucida aspectele abordate, va raporta circumstanțele prezentate la criticile invocate de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor, și va trebui să se asigure că instanțele, în cazul de față Curtea de Apel Bălți, a îndeplinit condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, *in contrast*, Lebedinschi vs. Moldova, hotărârea din 16 iunie 2015, § 31, 35 – 36; cauza Nichifor vs. Moldova, hotărârea din 20 septembrie 2016, § 29 – 31).

Potrivit art. 373 alin. (5) al Codului de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, iar conform prevederilor art. 390 alin. (1) lit. e), f) al aceleiași legi, decizia instanței de apel trebuie să conțină: motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă; concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

În cadrul dreptului la un proces echitabil se analizează dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri judiciare de a prezenta instanței observațiile, argumentele și mijloacele sale de probă, coroborat cu dreptul fiecărei părți ca aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv. Cu privire la aceste aspecte, obligația instanței de motivare a deciziilor sale este singurul mijloc prin care se poate verifica respectarea lor.

Conform jurisprudenței CEDO, noțiunea de proces echitabil presupune ca o instanță internă care nu a motivat decât pe scurt hotărârea sa să fi examinat totuși în mod real problemele esențiale care i-au fost supuse, și nu doar să reia pur și simplu concluziile unei instanțe inferioare (cauza Helle vs. Finlanda, hotărârea din 19 decembrie 1997). Deși articolul 6 § 1 din Convenție nu obligă instanțele de judecată să ofere răspunsuri detaliate la toate argumentele invocate, totuși din hotărâre trebuie să reiasă clar că elementele esențiale ale cauzei au fost examinate (cauza Taxquet vs. Belgia [MC], nr. 926/05, § 91, CEDO 2010).

În pofida acestor fapte, instanța de apel la pronunțarea asupra argumentelor din apelul depus de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, urma în conformitate cu prevederile legii să se dedice unei analize efective a temeiurilor, argumentelor și propunerilor de probatoriu în raport cu explicațiile celorlalte părți și probatoriului propus de acele părți, fără a prestabili relevanța acestora.

În cazul de față, instanța de apel a evitat să examineze argumentele recurenților referitoare la faptul că, vina în producerea accidentului de muncă soldat cu decesul lui Proțic Vladimir o are nu doar el, ci și alt angajat al societății, lăcătușul Brinișter Ion, care la demontarea cilindrului nu a asigurat fixarea sigură a corpului cilindrului pe masa de metal. La fel, din decizia recurată nu reiese că instanța de apel a oferit vreun răspuns argumentat cu privire la faptul dacă neînceperea urmăririi penale în privința factorilor de decizie din cadrul SRL ”Magistrala Nord” constituie sau nu o circumstanță de eliberare de răspundere civilă.

Subsidiar, Colegiul lărgit atestă că instanțele ierarhic inferioare nu au aplicat la caz prevederile art. 1403 al Codului civil (în redacția în vigoare la data relevantă speței) în raport cu circumstanțele cauzei.

Potrivit normei menționate supra, comitentul răspunde de prejudiciul cauzat cu vinovăție de prepusul său în funcțiile care i s-au încredințat. Astfel, instituirea unei asemenea răspunderi se justifică prin faptul că prepusul îndeplinind funcțiile încredințate, apare în calitate de reprezentant legal al comitentului. Ca urmare a acestui fapt se prezumă că prejudiciul cauzat de prepus în exercițiul funcțiilor încredințate se consideră a fi cauzat prin acțiunile comitentului.

Așadar, prin lipsa examinării temeiniciei argumentelor invocate mai sus, se constată că instanța de apel a dat dovadă de un formalism excesiv în această parte. Or, prin prisma principiului contradictorialității și egalității în arme, instanța de apel era obligată să asigure un echilibru just a intereselor ambelor părți implicate în proces. În esență, motivarea Curții de Apel Bălți a pus într-o situație de dezavantaj pe recurenți față de adversarul său (a se vedea cauza Donadze vs. Georgia, hotărârea din 7 martie 2006, § 35 – 36).

Din alt punct de vedere, instanța de recurs învederează la examinarea cauzei și la stabilirea răspunderii civile pentru prejudiciul cauzat, instanțele urmează să țină cont nu doar de vinovăția prepusului sau comitentului ci și de vinovăția persoanei vinovate, la caz a defunctului, aplicând, în mod proporțional cu gravitatea încălcărilor fiecărei persoane vinovate care au dus la producerea accidentului, prevederile art. 1417 al Codului civil.

Constatând toate cele relatate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, conturează o opinie tendențioasă a instanței de apel de reținere și însușire a motivării din hotărârea primei instanțe, fără a da o apreciere tuturor probelor în ansamblu, fără a răspunde la toate temeiurile invocate de părți, ignorând nemotivat unele afirmații și situații certe sau cel puțin nemotivând prevalarea unor circumstanțe, pe care s-a bazat soluția emisă, asupra celorlalte probe existente la dosar.

În atare situație, instanța de recurs apreciază că recurenților nu le-a fost asigurat dreptul de acces la o instanță și dreptul de a fi auzit combinat cu dreptul la un recurs efectiv. De fapt, în cazul când există suspiciuni privind încălcarea echității procedurii din perspectiva art. 6 §1 din CEDO, rezultă că recurenții nu au reușit să pună în discuție în fața instanțelor toate observațiile și raționamentele pe care le

consideră necesare în vederea apărării punctului lor de vedere (cauza Blücher vs. Republica Cehă, hotărârea din 11 ianuarie 2005, cauza Carmel Saliba vs. Malta, hotărârea din 29 noiembrie 2016, § 65).

În acest sens, Colegiul lărgit reamintește că în jurisprudența sa, Curtea Europeană a precizat că dreptul de a fi auzit în combinație cu dreptul la un recurs efectiv sunt în primul rând chestiuni de reglementare în dreptul intern și este în principiu, competența instanțelor să evalueze motivele de admisibilitate a unei cereri de acest tip (cauza Doorson vs. Olanda, hotărârea din 26 martie 1996).

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

În acest caz, art. 442 al Codului de procedură civilă prevede că în ordine de recurs nu pot fi administrate probe noi, ceea ce consolidează poziția susmenționată. Așadar, omisiunea instanței de apel de a aprecia toate probele în ansamblu, precum și de a constata relevanța argumentelor recurenților conduce inevitabil la încălcarea garanțiilor unui proces echitabil, din moment ce observațiile recurenților Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, într-un mod efectiv, nu au fost analizate.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursul formulat.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și relevanța lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, *printre alte autorități*, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 13 februarie 2020 a Curții de Apel Bălți, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, *spre exemplu* impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina, reprezentați de avocatul Ciuru Igor.

Se casează decizia din 13 februarie 2020 a Curții de Apel Bălți emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Proțic Lidia, Proțic Eugeniu și Ghilan Doina împotriva SRL ”Magistrala Nord”, intervenient accesoriu Brinișter Ion cu privire la încasarea indemnizației unice de deces în urma accidentului de muncă și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Nicolae Craiu